

**LIETUVOS ARCHITEKTŲ RŪMŲ PROFESINĖS ETIKOS TARYBOS
SPRENDIMAS NR. 2023/P-5**

2023-07-13, Vilnius

Lietuvos architektų rūmų (toliau – Rūmai) Profesinės etikos taryba (toliau – PET) išnagrinėjo Rūmų tarybos pranešimą ir architektės Sigitos Kundrotaitės-Savickės kreipimąsi (toliau – Pareiškėja) dėl architekto Audrio Karaliaus (toliau – Atsakovas) galimai padarytų profesinės etikos pažeidimų.

Informacija išnagrinėta ir sprendimas priimtas 2023-07-13 vykusio posėdžio metu. Posėdyje dalyvavo PET nariai: Darius Juškevičius (pirmininkas), Dainius Čepurna (pirmininko pavaduotojas), Donatas Laucius, Lina Panavaitė, Irena Zonytė, Renata Laivytė, Zita Bacevičienė. PET sekretoriaus funkcijas posėdyje atliko teisininkas Justas Laurinčiukas. Vadovaujantis PET veiklos nuostatų 25 p., kvorumas yra. PET posėdyje paaiškinimus teikė Pareiškėja, Atsakovas, kviestiniai dalyviai: Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos atstovas E. M. (toliau – E.M.), I. K. ir D. D.

I. Pranešimo ir Pareiškėjos kreipimosi esmė

PET gavo Rūmų tarybos 2023-06-28 pranešimą ir Pareiškėjos 2023-06-15 kreipimąsi el. paštu dėl Atsakovo profesinės etikos bei susijusių medžiagų. Dėl Atsakovo profesinės etikos buvo nurodyta, kad š.m. birželio 13 d. „Nemuno7“ objekte, Zapyškyje, Kauno rajone, dieną komisijos narys Audrys Karalius demonstravo nepagarbų elgesį bendraudamas su „Nemuno7“ autoriais, elgėsi neadekvačiai ir subjektyviai neaplankydamas ir neapžiūrėdamas objekto kartu su visa komisija. Galimai neblaivaus eksperto nepagarbus elgesys, niekinančios ir žeminančios pastabos susitikimo metu kelia didelį nepasitikėjimą Nacionaliniais architektūros apdovanojimais ir menkina apdovanojimų reputaciją. Esame nuoširdūs naujų Nacionalinių architektūros apdovanojimų tradicijos rėmėjai, todėl tvirtai tikime, kad geriausių ir nacionalinės reikšmės kūrinių atrankos procese turi būti laikomasi aukščiausių sąžiningumo, teisingumo ir profesionalumo standartų. Atkreipiame dėmesį, kad minėtas komisijos narys pademonstravęs tokį elgesį neatitinka šių principų. Rūmų taryba pranešime prašo PET išnagrinėti, ar Audrys Karalius, 2023 m. birželio 13 d. komisijai lankant ir vertinant NAA nominuotus kūrinius, nepadarė 2016-04-22 Europos architektų tarybos generalinės asamblėjos patvirtinto Architektūros paslaugų teikėjų Europos etikos kodekso (toliau – Etikos kodeksas) 2, 2.3, 4.1 ir 4.3 taikymo atvejų pažeidimo.

II. Pareiškėjos ir kviestinių dalyvių žodinių paaiškinimų esmė

Pareiškėja paantrino, kas buvo išdėstyta jos pirminiame el. laiške, papildomai nupasakojo jos nuomone įvykusią situaciją su Atsakovu 2023-06-13. Akcentavo, kad Atsakovas ją įžeidė, vadino nepagarbiai. Pareiškėja nemano, kad Atsakovo bandymai atsiprašyti buvo nuoširdūs, ji jaučiasi įžeista ir pažeminta dėl Atsakovo elgesio. E.M. paaiškino, kad Atsakovas tą dieną atvyko tik į trečią objektą, patvirtino, kad pokalbis tarp Pareiškėjos ir Atsakovo vyko tik tarp jų, jų pokalbio aplinkybių pakomentuoti negalėjo, nes pokalbio negirdėjo. E.M. paaiškino objektų lankymo priežastis ir kontekstą. I.K., kaip tos išvykos dalyvė, nurodė, kad, jos nuomone, Atsakovo dalyvavimas aktualioje veikloje tą dieną buvo fragmentiškas, Atsakovas neatliko savo pareigų tinkamai, kaip komisijos

narys. D.D. patvirtino, kad dalyvavo toje pačioje išvykoje kaip ir Pareiškėja ir Atsakovas, jų pokalbio negirdėjo, tačiau matė, jog jie tarpusavyje šnekėjosi. D.D. patvirtino, kad girdėjo, jog Atsakovas žodžiu buvo įžeidęs ir kitus asmenis.

III. Atsakovo žodinių paaiškinimų esmė

Atsakovas atsiprašė Pareiškėjos, I.K. dėl susidariusios situacijos. Sutinka, kad elgėsi netinkamai. Mano, kad tam tikri epitetai kilo iš profesinės diskusijos, o ne siekiant asmeniškai įžeisti asmenis. Paaiškino, kad aktualų objektą, kurio bendraautorė yra Pareiškėja, pasiūlė perkelti į tvarumo kategoriją remdamasis svariais motyvais. Paaiškino PET savo santykį praeityje su kitu asmeniu (G.B.), iš kurio el. pašto dėžutės buvo pateiktas Pareiškėjos kreipimasis. Atsakovo nuomone, šios situacijos eskalavimas galimai buvo nulemtas Pareiškėjos sąmoningu to asmens kurstymu dėl subjektyvių priešasčių, taigi, jo nuomone, Pareiškėja neveikė savo laisva valia. Situaciją dėl pokalbio su Pareiškėja nupasakojo, kad tai buvęs pokalbis jam išreiškiant nuomonę apie objekto patekimo į tvarumo kategorijos sąrašą aplinkybes, pavartojant galimai netinkamą retoriką, tačiau ji nebuvo orientuota į Pareiškėjos asmenį, Atsakovas supratęs, kad turi galimybę bendrauti neformaliai su Pareiškėja. Sutinka, kad buvo peržengtos familiarumo ribos komunikuojant su Pareiškėja ir gailisi dėl tokios situacijos. Atsakovas mano, kad toks jo bendravimo stilius nebuvo tinkamas, tačiau jis neturėjo ketinimų įžeisti Pareiškėją. Atsakovas siūlė taikiai išspręsti situaciją su Pareiškėja, tačiau ji atsisakė.

IV. Aktualios profesinės etikos nuostatos

Etikos kodekso 2 principo („įsipareigojimai visuomenės labui“) taikymo atvejų pažeidimai: 2. Visi architektūros paslaugų teikėjai visuomenės labui privalo griežtai laikytis jų profesinę veiklą, darbą ir paslaugas, už kurias jie yra atsakingi, reglamentuojančių įstatymų dvasios ir raidės, įvertinti savo profesinės veiklos poveikį visuomenei ir aplinkai atliekant šį darbą ir teikiant šias paslaugas. 2.3 Architektūros paslaugų teikėjai visuomet stengiasi vengti su jų profesiniais įsipareigojimais nesuderinamų situacijų arba situacijų, kurios galėtų paskleisti abejonių dėl jų nepriklausomumo, nešališkumo ar sąžiningumo, taip pat Etikos kodekso 4 principo („įsipareigojimai profesijai“) taikymo atvejų pažeidimai: 4.1 Visi architektūros paslaugų teikėjai plėtoja savo profesinę veiklą, išlikdami nepriklausomi, nešališki, dori, garbingi, sąžiningi, užtikrindami savo veiklos konfidencialumą ir vientisumą. 4.3 Visi architektūros paslaugų teikėjai stengiasi savo veiksmais prisidėti prie šios profesijos žmonių nepriklausomumo, nešališkumo, savigarbos, sąžiningumo ir principingumo stiprinimo ir užtikrinti, kad jų atstovų ir darbuotojų elgesys neprieštarautų šiam kodeksui ir bet kuris asmuo, turintis verslo ryšių su kuriuo nors architektūros paslaugų teikėju, galėtų būti tikras, kad bus apsaugotas nuo nekompetentingumo ar suklastotų arba klaidinančių dokumentų.

V. PET sprendimui reikšmingos aplinkybės

PET išnagrinėjo rašytinę informaciją, išklausė Pareiškėjos, Atsakovo ir kviestinių dalyvių žodinius paaiškinimus ir priimdama sprendimą rėmėsi šiomis aplinkybėmis:

a) Pokalbis tarp Pareiškėjos ir Atsakovo buvo privatus, kviestiniai posėdžio dalyviai pokalbio turinio negirdėjo;

- b) Kviestiniai posėdžio dalyviai patvirtino, kad Atsakovas nesielgė korektiškai 2023 m. birželio 13 d. vykdydamas atitinkamą veiklą;
- c) Atsakovas vėliau bandė susisiekti su Pareiškėja, kad atsiprašyti dėl savo elgesio;
- d) Atsakovas turėjo tam tikrą patirtį su kitu objekto, kurio bendraautorė yra Pareiškėja, bendraautoriumi (G.B.), kas galėjo daryti įtaką susidariusiai situacijai.

VI. PET sprendimo argumentai

PET nevertino Atsakovo galimo neblaivumo, nes tai nepatenka į jos kompetenciją bei nėra pateikta oficialių rašytinių įrodymų buvus tokią Atsakovo būseną. PET įvertino aplinkybę, kad Atsakovas visgi buvo aktyvus ir atsiprašė Pareiškėjos tiek posėdžio metu, tiek bandė tai atlikti ir anksčiau iki posėdžio, todėl tai patvirtina, kad Atsakovas individualiai komunikavo su Pareiškėja ir tikėtina, jog netinkamai, nors nė vienas iš trečiųjų kviestinių dalyvių pokalbio turinio tarp Pareiškėjos ir Atsakovo negalėjo patvirtinti. PET nustatė, kad Atsakovo netinkamo dalyvavimo epizodas buvo susijęs išskirtinai dėl pokalbio su Pareiškėja ir jo elgesio būnant objekte, kurio viena iš bendraautorė yra Pareiškėja, kituose objektuose vėliau Atsakovas elgėsi santūriai. Todėl PET, įvertinę pateiktą informaciją, Pareiškėjos, Atsakovo ir visų kviestinių dalyvių paaiškinimus nenustatė, kad Atsakovo veiksmai galėtų būti kvalifikuojami kaip Etikos kodekso 2 bendrojo principo pažeidimas ar neatitikimas, nes vertino, kad pokalbis tarp Pareiškėjos ir Atsakovo buvo privatus, o jų tarpusavio santykis nebuvo nukreiptas visuomenės labui. PET atkreipė dėmesį, kad Etikos kodekso 2 principo 2.3. taikymo atvejis turėtų būti aiškinamas tik sutinkamai su Etikos kodekse suformuota išnaša dėl minėto atvejo taikymo aspektų, kuri nurodo, jog: *„Jeigu įvairialypei veiklai tarp paslaugų teikėjų, nurodytų 1 paragrafo (a) ir (b) punktuose, išduodami leidimai, šalys narės užtikrina, kad: (a) būtų išvengta interesų konfliktų ir tam tikrų veiklos rūšių nesuderinamumo; (b) būtų užtikrintas tam tikroms veiklos rūšims būtinas nepriklausomumas ir nešališkumas; (c) pagrindinės skirtingų veiklos rūšių profesinės etikos ir elgesio taisyklės būtų suderinamos vienos su kitomis, ypač kalbant apie profesinių paslapčių saugojimą¹.“* Taigi sugretinus nustatytas faktines aplinkybes, Pareiškėjos, kviestinių dalyvių ir Atsakovo rašytinius ir žodinius paaiškinimus PET nustatė, kad Etikos kodekso 2.3. p. taikymo atvejis negali būti kvalifikuotinas nagrinėjamu atveju, nes jis yra susijęs išimtinai su teisinių santykių atvejais tarp paslaugų teikėjų ir jų vykdomų konkrečių veiklos rūšių situacijoms reglamentuoti, kai šiuo atveju nagrinėjama situacija neatitinka įtvirtintosios pagal Etikos kodekso 2 principo 2.3 taikymo atvejį.

PET daugumos nuomone buvo nustatyta, kad Atsakovas pažeidė Etikos kodekso 4 principo 4.1 taikymo atvejį, nes Atsakovas, sudaręs sutartį su Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija dėl aktualios veiklos vykdymo būdamas objekte ir jį vertindamas, kurio bendraautorė buvo Pareiškėja, žinodamas savo anksčiau buvusią patirtį su kitu objekto bendraautoriumi (G.B.), iš kurio el. pašto dėžutės buvo išsiųstas Pareiškėjos pirminis kreipimasis dėl Atsakovo netinkamo elgesio – galėjo sudaryti regimybę, kad Atsakovas neišliko nepriklausomas, nešališkas, o jo tikėtinas elgesys su Pareiškėja pažeidė dorumo ir sąžiningumo reikalavimus jos atžvilgiu. Dėl to pagal Etikos kodekso 4 principo 4.1 taikymo atvejo turinį darytina išvada, kad Atsakovas plėtodamas savo profesinę veiklą

¹ Nuoroda: SIM direktyvos (2006/123/EC) straipsnis 25(2)7

neiškio nepriklausomas ir nešališkas, nebuvo pakankamai doras, garbingas ir sąžiningas. Dėl prieš tai nurodytų ir nustatytų priežasčių vertintina, kad Atsakovas pažeidė 4 principo 4.1 taikymo atvejį. Toliau PET nenustatė, kad Atsakovas būtų pažeidęs Etikos kodekso 4 principo 4.3 taikymo atvejį, nes nagrinėjamu atveju Atsakovas jokių dokumentų nerengė.

Nutarta:

- Etikos kodekso 2 principo („*Isipareigojimai visuomenės labui*“) taikymo atvejis („*Visi architektūros paslaugų teikėjai visuomenės labui privalo griežtai laikytis jų profesinę veiklą, darbą ir paslaugas, už kurias jie yra atsakingi, reglamentuojančių įstatymų dvasios ir raidės, įvertinti savo profesinės veiklos poveikį visuomenei ir aplinkai atliekant šį darbą ir teikiant šias paslaugas*“). **Nepažeidė.**
- Etikos kodekso 2 principo („*Isipareigojimai visuomenės labui*“) 2.3 taikymo atvejis netaikytinas.
- Etikos kodekso 4 principo („*Isipareigojimai profesijai*“) 4.1 taikymo atvejis („*Visi architektūros paslaugų teikėjai plėtoja savo profesinę veiklą, išlikdami nepriklausomi, nešališki, dori, garbingi, sąžiningi, užtikrindami savo veiklos konfidencialumą ir vientisumą*“). **Pažeidė.**
- Etikos kodekso 4 principo („*Isipareigojimai profesijai*“) 4.3 taikymo atvejis („*Visi architektūros paslaugų teikėjai stengiasi savo veiksmais prisidėti prie šios profesijos žmonių nepriklausomumo, nešališkumo, savigarbos, sąžiningumo ir principingumo stiprinimo ir užtikrinti, kad jų atstovų ir darbuotojų elgesys neprieštarautų šiam kodeksui ir bet kuris asmuo, turintis verslo ryšių su kuriuo nors architektūros paslaugų teikėju, galėtų būti tikras, kad bus apsaugotas nuo nekompetentingumo ar suklastotų arba klaidinančių dokumentų*“). **Nepažeidė.**

Rekomendacija: PET mano, jog tiek visuomenė, tiek Rūmų savivaldos organai, vertindami architekto elgesį etikos aspektu, vadovaujasi aukštais architekto elgesiui keliamais standartais, todėl pastarieji turi vykdyti savo veiklą taip, kad visuomenė jais pasitikėtų. Visuomenės pasitikėjimą architektais gali lemti įvairūs veiksniai: jų kvalifikacija, profesionalumas, sugebėjimas spręsti situacijas vadovaujantis teise, pagarbos demonstravimu asmenims, todėl jiems keliami ir dideli etikos bei moralinio pobūdžio reikalavimai reputacijai, dėl ko darytina išvada, kad architekto elgesys – tiek susijęs su tiesiogine jo veikla, tiek su jo veikla, kuri nėra susijusi su jo pareigomis, – neturi kelti abejonių dėl jo nešališkumo ir nepriklausomumo, architektas turi savo pareigas atlikti, taip pat elgtis turi taip, kad savo poelgiu nepažemintų architekto vardo ar oponentų, dalyvių ir kitų asmenų garbės ir orumo.

PET pirmininkas _____ Darius Juškevičius

Posėdžio sekretoriaus funkcijas atliekantis _____ Justas Laurinčiukas